

Cosmogonia muzicii mahleriene, în viziunea dirijorului Camil Marinescu

Apropierea dirijorilor și interpreților, de oricare dintre partiturile simfonice ale lui Gustav Mahler, echivalează cu decizia, conștient asumată, de a porni în vasta și imprevizibilă aventură a cunoașterii. Ea presupune însă o serie abilități și disponibilități intelectual-filosofice fie ele native, fie exersate cu tenacitate, în scopul facilitării depistării și înțelegerii reperelor polisemantice, pluristratificate, ale muzicii mahleriene. Este și cazul *Simfoniei a II-a*, în *do minor*, pentru soprană, mezzosoprană, cor și orchestră, „Învierea”: pe de o parte una dintre simfoniile cele mai ample ca durată (cca. 120 de minute), pe de altă parte una dintre compozițiile cu *structură transtextuală*, aș spune, tipic mahleriană, subtitlul fiind inspirat de *Imnul* omonim al romanticului german Friedrich Klopstock (gest *paratextual*), iar textul propriu-zis, redat de către soliști și cor, coagulând substratul ideatic din subtitlu cu cel similar, din *liedul Sfântul Anton din Padova predicând peștilor*, pe versuri de Brentano, precum și cu acela din *Urlicht (Iluminare)*, ambele din ciclul mahlerian *Cornul femeecat al băiatului* (gest *arhitextual*), cărora Mahler le adaugă propriile versuri, „în spiritul” *Imnului învierii* de Klopstock (gest *hipertextual*). Autorul realizează, așadar, un *palimpsest* componistic, cu conotații profund religioase, ce pare să reitereze triplul circuit existențial – *viață-moarte-reînviere* – în concordanță cu procesele ce au loc în Univers.

O asemenea alcătuire sonoră, megalitică, și-a găsit, în zilele de 24/25 Martie, în prezența lui Camil Marinescu la pupitrul Orchestrei Filarmonice „George Enescu”, *decoderul* ideal. Adept și practicant al fenomenologiei actului dirijoral, Camil Marinescu transformă gestul dirijoral într-un simplu *impuls*, doar *sugerând* instrumentiștilor sensul și substanța *devenirii* demersului componistic de la teluric la serafic, de la tragic la sublim, de la contemplare la dezlănțuire de proporții cosmice. Cu alte cuvinte, de la „adierile funebre” din prima mișcare, marcată de stridențele morbide, sarcastice ale alăturilor prevestind atmosfera lugubră din *Simfoniile a III-a și a V-a*, la ritmurile unui *ländler* grațios, cu *pianissime* imperceptibile atât la cor, cât și la orchestră, din mișcarea mediană; de la pasajele cantabile ale clarinetului, bazate pe motive din folclorul iudaic, combinate cu ascensiuni orchestrale extreme, ca niște țipete desperate, poate ale *Sf. Anton predicând peștilor*, din *liedul* cu același nume, ce stă la baza *Scherzoului*, ori ale compozitorului însuși, în confruntarea cu eternele dileme interioare privind existența (acceptarea) sau nonexistența (repudierea) unui Dumnezeu pantocrator, la trăirile diversificate, deopotrivă copleșitoare și extaziate în momentul revelării luminii primordiale, din partea a patra, exprimate cu voce consistentă, profundă, cu dicție impecabilă și frazare generoasă, de către mezzosoprană Sidonia Nica, și de la

motivul *Dies irae*, cu profil de coral însă, aidoma unui ceremonial liturgic, dezlănțuit ulterior într-un crescendo apocaliptic ce pare să disloce universul ființial și cosmic, din aceeași parte a patra, la limpezirea și desăvârșita armonie din final. Corul, *a cappella*, ca o procesiune de pelerini, soprana Irina Iordăchescu - rafinată, muzicală, expresivă, intonând primele versuri ale *Imnului învierii* de Klopstock, „*Herzen, die gen Himmel sich erheben...*” / *Suflete înălțate la cer...* - și mezzosoprană Sidonia Nica - acum dând glas textului creat de Mahler însuși, „*Oh, glaube, mein Herz...*” / „*O, suflet al meu... / Mă voi înălța către lumina pe care niciun ochi nu a zărit-o vreodată...*” - se împletesc sub semnul Armoniei celeste,

Camil Marinescu

unificatoare a planului uman și divin, impunând prevalența spiritului într-un *fortissimo* exploziv, ce coincide cu un mic, dar semnificativ artificiu regizoral: aprinderea tuturor luminilor sub cupola Ateneului!

Camil Marinescu ne-a dezvăluit treptat frumusețea acestor veritabile multiversuri mahleriene, balansate infatigabil între aparență și esență, generând nu odată stări vecine cu perplexitatea, printr-o știință *sui generis* de armonizare a contrariilor, cu o gestică minimală, cu naturalețe, gravitate și bucurie. El a construit întreagă eșafodaj al *Simfoniei în do minor* ca pe o cosmogonie, *repetând actul creației* în sine cu logică, inteligență, echilibru intelectual-emoțional, ca și când ar fi răspuns prin exemplul personal întrebării lui Aristotel, „ce este existența?”: existența are legătură cu „intelectul/inteligența, factor prin care sufletul gândește și concepe” și știe să transforme „posibilitatea în existență în act”, în „existență reală”.

Relevante mi s-au părut performanța alăturilor atât ca acuratețe, cât și ca omogenitate, prestația corului pregătit minuțios de către Iosif Ion Prunner, și, în general, *sunetul specific*, recuperat, al Filarmonicii bucureștene: penetrant, precis, unitar și expresiv, bine articulat în toate compartimentele, datorită unor instrumentiști virtuozii, responsabili, maleabili, dăruiți actului lor interpretativ.

Despina PETECEL THEODORU